

неналежне фіксування технічними засобами процесу обшуку; неналежне упакування вилучених наркотичних засобів; проведення двох оперативних закупок в однієї особи без відкриття кримінального провадження після першої оперативної закупки; не зазначення у постанові прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки терміну проведення тощо.

Список використаних джерел

1. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 29 грудня 2022р. Провадження № 1-кп/127/248/21. [Електронний ресурс] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108169431>.

2. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 22 жовтня 2020 р. Справа № 127/23132/20. [Електронний ресурс] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92369503>

3. Вирок Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 1 травня 2023 р. Справа № 43/3111/22. [Електронний ресурс] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110571128>.

Гусєва Влада Олександрівна,
завідувач кафедри криміналістики
та судової експертології навчально-
наукового інституту № 1 Харківського
національного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук,
професор

СУЧАСНІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ

Розслідування кримінальних правопорушень, особливо злочинів, нерідко супроводжується протидією розслідуванню. Під криміналістичним забезпеченням подолання протидії досудовому розслідуванню традиційно розуміють сукупність взаємопов'язаних між собою дій, у вигляді 1) розроблення криміналістичних рекомендацій; 2) доведення до відома співробітників органів досудового розслідування результатів аналізу діяльності щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, змісту злочинної діяльності та даних про ефективне застосування методів і засобів протидії злочинності; 3) безпосереднє використання співробітниками правоохоронних органів криміналістичних рекомендацій у практиці виявлення та розслідування кримінальних правопорушень [1, с. 366].

Складові криміналістичного забезпечення подолання протидії розслідуванню злочинів, як правило, пов'язують з: 1) сукупністю теоретичних положень у межах цієї проблематики; 2) криміналістичної освіти працівників правоохоронних органів, залучених до розслідування злочинів; 3) криміналістичної техніки (засобів і методів). Науковцями наразі активно провадяться дослідження щодо вироблення науково обґрунтованих рекомендацій стосовно розслідування кримінальних правопорушень, водночас розробки щодо апробованих методів подолання протидії розслідуванню не такі потужні, а ці питання взагалі користуються меншою увагою вчених.

Упродовж воєнного стану і освітніми установами, і правозахисними організаціями, і власне різними відомчими структурами активно провадяться різноманітні інформаційні й освітні заходи задля доведення до відома працівників правоохоронних органів сучасних тенденцій у розслідуванні та документуванні злочинів. Особлива увага в цьому контексті приділяється наразі воєнним злочинам, проте не можна нехтувати увагою і стосовно інших груп кримінальних правопорушень, оскільки їх питома вага в облікованій злочинності також залишається достатньо вагомою.

Щодо ефективних методів подолання протидії розслідуванню, то тут слід наголосити на важливості врахування теоретичних положень і практичних аспектів діяльності. Кожен із практичних методів слід застосовувати з урахуванням низки обставин. Не слід тут нехтувати й узагальненнями слідчої та судової практики, адже саме на підставі їх ґрунтовного вивчення і формуються рекомендації щодо розслідування, судового розгляду тощо. Поширеними способами протидії, до реалізації яких вдаються представники сторони захисту та інші зацікавлені в результатах кримінального провадження особи є:

- знищення та підміна знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення, слідів злочину;
- створення перешкод у доступі до необхідної для слідства інформації;
- відмова від участі у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях;
- пошкодження процесуальних документів;
- подання необґрунтованих скарг на процесуальні рішення;

– затягування строків ознайомлення з матеріалами кримінального провадження;

– вчинення незаконного впливу на потерпілого, свідків, спеціаліста, експерта та інших учасників кримінального провадження;

– ухилення від виклику, проводу, неявка на розгляд клопотання про обрання запобіжного заходу за відсутності обґрунтованих для цього причин тощо. Тому слідчий, який провадить досудове розслідування має враховувати всі ці обставини, надавати їм об'єктивну оцінку та передбачати можливість їх реалізації окремими особами на стадії досудового розслідування.

До ефективних методів подолання протидії ми вважаємо за потрібне віднести такі:

1) на всіх етапах розслідування отримувати характеристику суб'єктів, які потенційно можуть стати учасниками протидії досудовому розслідуванню;

2) своєчасно ухвалювати організаційно-управлінські та процесуальні рішення, котрі можуть унеможливити реалізацію різних форм протидії досудовому розслідуванню;

3) використовувати процедури та стратегії критичного мислення у практичній діяльності щодо розслідування злочинів;

4) вживати заходів щодо захисту інформації в умовах протидії досудовому розслідуванню зокрема, так і в цілому забезпечення збереження таємниці досудового розслідування;

5) максимально реалізувати можливості слідчих (розшукових) дій під ас отримання інформації з матеріальних, особистісних і змішаних джерел;

6) мінімізувати можливість використання будь-яких корумпованих зв'язків сторони захисту щодо здійснення протидії розслідуванню [2, с. 350].

Таким чином, у практичній діяльності щодо розслідування злочинів особи, причетні до вчинення кримінальних правопорушень, вдаються до реалізації цілого комплексу дій, спрямованого на протидії розслідуванню з метою уникнення кримінальної відповідальності. З огляду на це, і науковці, і практичні працівники повинні докладати максимум зусиль щодо постійного вдосконалення криміналістичних методів подолання протидії розслідуванню та розробці тих, що відповідатимуть вимогам часу і потребам правозастосовної діяльності.

Список використаних джерел

1. Плетенець В. М. Теоретичні та праксеологічні засади подолання протидії досудовому розслідуванню : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 424 с.

2. Гусєва В. О. Методика розслідування злочинів проти авторитету органів державної влади у сфері правоохоронної діяльності: монографія. Харків: У справі, 2020. 452 с.

Нікітіна-Дудікова Ганна Юрївна,
професор кафедри криміналістики
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, доцент

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДІТЕЙ

Спосіб вчинення злочину є найбільш динамічною і рухомою характеристикою, оскільки саме спосіб – безпосередня форма адаптації злочинців до соціальних умов, що змінюються [1, с. 38]. У визначенні, яке пропонує Великий тлумачний словник сучасної української мови, «спосіб» – це певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось» [2].

Спосіб вчинення злочину є ознакою його об'єктивної сторони, до складу якої входять також: суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність); суспільно небезпечні наслідки (злочинний результат); причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; знаряддя та засоби, місце, час і обстановка вчинення злочину. Спосіб вчинення злочину тісно пов'язаний з іншими елементами об'єктивної сторони та відображає власне злочинне діяння, є засадою для класифікації складу злочину та використовується як кваліфікуюча ознака [3].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення є передумовою кримінальної відповідальності, його зовнішньою стороною, дослідження якої дозволяє зробити висновки не тільки про даний елемент складу, але й визначати об'єкт посягання та установлювати форму вини. Об'єктивна сторона є одним з